

VDALRICI ZASII
IVRECONSVLTI FRIBVRGEN IN
VSVS FEVDORVM EPITOME, ORDINE ET
VTILITATE COMMENDABILIS.

*Eiusdem orationes aliquot disertæ, tum in laudem
 legum, tum funebres.*

IN NOBILES ET SINGVLARES D. VDALRICI ZASII FEVDORVM
 commentarios, Volphangi Hungeri Bauari delegatum ad Lectorem.

*Si latet, an scribas distet quibus omnia uerbis,
 Quidue radi intersit d'ctio casti stylo,
 Huc ades, hic penitus discrimina uera uidebis,
 Si dubitas, oculis, non mihi, crede tuis.
 Hæcenus hæc iuris confusa sine ordine moles
 Pars, & egens lucis turbida massa fuit.
 Multi illam Latij, multi secernere Galli
 Conati, grandæis composuere libros.
 Nemo tamen fissas potuit lustrare tenebras,
 Aut liquida pulsus nubibus ire uia.
 Adde quod hi quænto scribebant plura, solebat
 Res longa peius semper habere die.
 Damna pio tandem repetens hæc pectore magnus,*

*Rebus opem magna ZASIVS arte tulit.
 Cui licet à nitido semper uel profuscat ore,
 Dulcis & Hybleus copia uincat aper,
 Ast hic præcipue multis quasi grandior annis
 Suauis nimis cygnus fudit in astra melos.
 Hinc tibi iam ueniunt tam mundo splendida cultu,
 Antea uel solo barbara Feuda sono.
 Ergo homines frustra sentis contendere balbos,
 Contrà sacundos omnia posse uiros.
 At tu perge uis ZASI ter maxime myslis
 Incoluui longam scribere multa pede.
 Dent tibi futa Dei precor hæc, que iure mereris
 O pater, o patrie gloria rara tuæ.*

BASILEAE
APVD MICHAELEM ISING.
M. D. XXXVIII.

INSIGNI ET CLARISS. IURISCONSULTO

Bonifacio Amerbachio, Nicolaus Freigius
V. I. Doctor, S.

VO plus Zasij præceptoris nostri, Bonifaci clarissime, in pacta feudalia lucubrationes utilissimas mecum & repeto & reuoluo, (Nam iterum eas descripsi, tertioq; nunc Indicem colligendo reniso) eo magis censuræ tuæ calculum nostrum adijcio. Cum etenim quinto Calend. Ianuarij proximas Basileam eisdem ad te pertulissem, domiis tux super imprimendis illis colloqueremur, multa tu quidem insignia de Zasio prædicasti, quem & inter primarios præceptores cõnumerari posse putabas. Quod tuum iudicium tantum abest ut non uerissimũ esse credam (Nulla enim in te fuit suspicio cadit) quod etiam unice mihi de hoc blandiar, cui scilicet non tam doctrinis eius adolefcere, quam & in quotidianam & ueluti domesticam sui familiaritatem recipi contigit. Est certe is uir & ingenij uigore, & memorie dono, cum paucis præstans, uariarũq; rerũ cognitione uehementer sepiusq; (quod seis) laudatus: id qd cum alibi, tum hisce in Feudalia placita cõmentariis facillime cõstitit: in quo præter cetera, hoc in primis est cõmendabile, quod ea quæ ab alijs confuse & inordinate tradita sunt, & inexplicabili quodã Labyrintho inuoluta, solus hic noster sic ordine, & quidem optimo, cogit, ut hoc bene perspecto imbibitoq; libello, disper eã nisi quis gradum sibi ad feudalia scita faciliorem præparat. Porro & hoc admirari quis merito poterit, quod licet breuissimus sit libellus, ita tamen consummatus, ut omnibus sibi numeris & cõstat & ab solutus esse uideatur. Sed cum uino alio qui uendibilis, hiedera suspensa non sit opus, atque per se breuitas ipsa, dummodo tamen non obcurtor, grata sit, & uarietatis ordinisq; incunditas, ipsa sese commendet, ego quidem receptus cano. Licet tamen non impertinenter (mea sententia) huc detuleris, quod Philippus quondam noster Engentinus de Persio dixerat:

Ut modice superant ingentia pondera gemmar,
Sic habet hic laudem sub breuitate suam.

Atq; hoc illud est, quod ante complures annos Erasmus noster Roterodamus, præceptorẽ nostrum Zasium, ut ex politissimas suas lucubrationes in lucem aliquando exire fineret, cõhortabatur: quod & ego ipse non modica importunitate (quod scribendo testabar) ab eodem sepius efflagitauit. Cum igitur tanta eruditionis uir Erasmus, Zasianis tantopere adficiat, quid ego meiq; similes iuris tyrunculicæ nõ illud noctuq; diuq; reuoluemus? nonne obuiss, & unisq; (quod dicitur) uicis excipiemus? Bene uale Amerbachii doctissime, Frisburgi Brisgauriæ, anno &c. tricesimo quinto.

IDEM FREIGIUS LECTORI.

Si uerum uetus est uerbum, Sciri ungue leonem,
Corpus si Herculeum planta reserre potest,
Si licet ex oculis, hominum cognoscere uitam,
Arbor si ex fructu noscitur ipsa suo,
Si tota ex dicto sapientia proditur uno,
Arguit artificem dictio pulchra suam,
ZASIVS hoc toto plus multo ostendere libro
Quam ingenium potuit cum breuitate tamen.
Quoniam alij abducunt, longisq; ambagibus errant

Incerti, hinc currunt, hinc uale nunc redeunt:
ZASIVS illuc te certo ordine, tramite certo
Ducit, opus statue Merciorialis agens.
Sive fidelis cris domino, dominisue fideli,
Feudali hic uite est regula certa tue.
Quant recolant corda, quibus est ins, phasq; piusq;
Sancti quibus curæ, aut fœdera nota magis.
Præcipit hanc nobis sanctæ et ueneranda senectus
ZASIVS, illesa quam cupi esse fide.

BASILEA
MDCCCLXXV
N. D. XXXVII

NOBILI ET MAGNIFICO VIRO DO-
MINO IOANNI PANNGARTER, A PANNGARTEN,
domino in Erenbach, cui Augustensi, Cæsareæ & Regiæ
Maiestatis consiliario præcipuo &c. VD ALRI-
CVS ZASIVS LL. Doctor & or-
dinarius Friburgensis,

S. P. D.

NON DVBITO nobilis & magnifice uir, futuros esse, qui hunc meum in Vfus feudales laborem, tanquã superfluũ & inanem reprehendãt, utpote quod tot clarissimi uiri, Doctores nominatissimi, in feudalium consuetudinum libros partim Summis eorum, partim commẽtarijs scripserint: ut notuas, quod dicis, Athenas ferre, & ut Terentius dicit, actũ agere uideri possim, qui porro quicquam adiecerim. Sed si, quod uulgo dicitur, cogitent, de rebus bonis nunquã satis dici posse: & scita feudalium, utpote consuetudinibus innixa, sæpe uariari constet: criminari, quod publicam in utilitatem hoc loco laboraui, cessabunt. Hoc deniq; negari nõ potest, quin in libros feudales, qui priuatis ab uiris Oberto & Girardo compositi sunt, iustæ ordinationis series desideretur. Sapius enim eadem res uel intẽpestiue repetitur, uel contrarijs scitis oppugnatur, ut sine diuinatione impertinẽti, contrarium à contrario defendi sæpe nõ potuerit: id quod & Iacobus de Beluis, & Balalicubi causari uidentur. Item & uetusti mores, qui aboliti sunt, & ab aula reiecti, sæpe tam fastidiosè inculcantur, ut placitorum feudalium ueritas tenebris confusaneis multum obscuretur: eo accedente, quod tota illa feudalium utilissima cognitio, commentariorum sylua, uel certe impertinentium traditionum mole sæpe aggrauetur. Quod si alios cõmentarios præteream, in Andrea de Iser. quamuis summus feudista nominetur, & Iacobo Aluarato, id conspiciere licebit. Ille enim quamuis ingenij ubertate sit insignis, ordinem tamen, resolutionumq; sinceram non ubiq; tenuit traditionem. Hic uero ita in singulis uel parum utilibus disquirendis fatigatur, ut etiam quæ leuicula sunt, centies sæpe repetat. Si interim taceam, quanta, quamq; intolerabili barbarie, & ipsissimi textus feudales, & commentariorũ scripta sint fœ data. Hic me criminetur quispiã, si manus addidero, si lucem, ordinem, statum, dispositionem adiecero: Eorum itaq; quæ per alios uel malo, uel nullo ordine tradita sunt, securus, utilissimam rerum feudalium doctrinam, sub epio me, & ueluti sub compendio, eo ordine, ea claritate, ea ueritatum resolutione, si non eleganti stylo, citra barbariem tamen, elaboraui, ut & breuitas delectationi sit, & resolutionum lumen cuiuslibet sine magno labore commoda re possit. Hoc laboris quicquid sit, tibi, uiro magnifico, nobilis IOANNES A PANNGARTEN, potissimum dedicare uolui, cum ut innumerabilibus beneficijs tuis mihi supra quàm prædicare possim impensis, uel aliquo ingenij fructu respondeam: tum etiam ut in feudis tuis, quæ & a principibus nobilia habes, & tu alijs tuis subditis & uasallis in Erenbach conferre soles, ex hoc libello, uel Enchiridio quodam, in rebus feudalibus reddaris instructior: non tamen quod monitore ullo egeas, ut qui singulari uirtute & incredibili sapientia sis cum primis conspicuus, & iustitiæ cultor famigeratus. uerum hoc tuæ laudatissimæ familiaris peculiare est, omni uirtute & modestia, integritate & candore, esse illustrem. Nec enim ignotum est, patrem tuum IOAN. A PANNGARTEN seniore, uirum fuisse laudatissimum, prudentia, fide, dexteritate insignem, qui & prudentissimo Imperatori Federico, & eius filio diuo Maximiliano à consilijs fuit, eiq; sepnumero bello & pace præclarã operã præstitit: quæ insignia & in te ita cõspi-

Dicitur autem feudum à fide uel fidelitate, secundū Obertum c. i. in fi. per quos si. inuest. quæ fidelitas est substantiale in feudo, ut postea dicemus. Veruntamen feudum etiam à fœdere, allusione uocabuli, dici potest, cum ex certis fœderibus in forma fidelitatis ultro & citro conscriptis, constare possit. Quod ad diffinitionem feudi attinet, inter doctores in hoc uariantes, diffinitio Ioannis Rainal. mihi placet, quam citat Petrus Rebuffus uir doctus, in tractatulo suo feudali, in principio. Est enim feudum, beneuola & libera rei immobilis uel æquipollentis concessio, cum utilis dominij translatione, retenta proprietate, sub fidelitate & exhibitione seruitiorum honestorum. Debēt enim seruitia esse honesta, ut in ultima parte dicam. Verum dicta diffinitio nō ex logicis regulis, sed legali modo sumpta est. Cum enim omnis diffinitio periculosa sit. l. omnis diffinitio. de reg. iur. sufficiat quæcunq; descriptio, per quam res cognoscitur, ut Trapezuntius in Rhet. sua uoluit. Quod autē Obertus in c. i. §. beneficium. in tit. quib. caus. feud. amitt. diffinit beneficium, beneuolam actionem quæ gaudium capienti tribuat, & capiat tribuēdo: nō est feudi diffinitio, sed beneficij, à Seneca tradita: licet eatenus feudo cōueniat, quatenus ex beneficio feuda oriuntur. Nec enim ignotū est, feudum per metonymiam beneficium, & item gratiam uocari, id quod in text. feudalibus frequēter usurpatur, adeo ut Aluar. putet episcopos & praelatos propter eorum beneficia Papæ uasallos nominari posse: & Decius consil. lxxvi. consuluerit, legitimum ad omnia beneficia, etiam feudum obtinere posse. Verum id alij curent, mei propositi nō est per singula uagari. Feudum autem esse cōtractum nominatum, post uarios opinionum fluctus obtinuit. Siquidem per manus traditur, nouos contractus à lege uel consuetudine sub noua forma & nomine specifico introductos, nominatos cēseri. Bar. in l. iurifgentiū. §. quinimo. de pact. Ang. in l. legitima. cod. tit. Bal. in c. quæ in eccles. de cōstit. qui tamen alias uariare uidetur: & pro prædictis Præpo. Alex. late alleg. in c. i. de benef. frat. Quæ tamen assertio non procederet in feudo nō recto uel degenerante: de quo latius ordine suo. An autē sit bonæfidei, Præpo. Alex. in c. i. de feudi cogn. subsistit. Cum enim sit beneficiū, uidetur late & ex bona fide interpretari. l. si. de cōstit. prin. Et quia feudū à fide dicitur, quæ in feudis maxime exuberare debet, uidetur dici posse bonæfidei. Sed Aluar. contrarium tenet, cum non numeretur in §. actionum. Instit. de act. Sed licet ad hunc §. facile responderi possit, attamen in priuatorum feudis Aluar. opinionem sequor, quæ cōmuniter tenetur: sed in feudis à Romano principe concessis, uerius est ea esse bonæfidei, cum omnes cōtractus cum Principe initi, sint bonæfidei, ut eleganter Bal. in tit. de pac. Constan. uers. si quis uero. in uerb. bonæfidei. Hoc quoq; sciendum est, sicut in alijs contractibus aliqua sunt substantia, ut in con-

Feudum unde dicitur.

Feudum quid.

Feudum quatenus beneficium.

Feudum contractus nominatus est.

Feudum an sit contractus bonæfidei uel stricti iuris.

Substantia contractuum.

